

Salmonella Pilot Gris 2025

Bakgrund

Salmonella är en bakterie som kan förekomma hos livsmedelsproducerande djur och i vissa fall spridas till människor via mat. Sverige har sedan länge ett ambitiöst och framgångsrikt arbete för att hålla salmonellanivåerna mycket låga, särskilt inom grisproduktionen. Den nuvarande strategin har bidragit till god djurhälsa, låg antibiotikaanvändning och ett starkt förtroende för svenska animaliska livsmedel.

Samtidigt har det under senare år blivit tydligt att dagens system för salmonellakontroll inte alltid fungerar optimalt. En förstudie som Jordbruksverket och Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) genomförde på uppdrag av regeringen visade att kontrollen i vissa fall är oproportionerlig, kostsam och svår att motivera – särskilt för enskilda lantbrukare. Därför finns ett behov av att utveckla en ny, mer riskbaserad och hållbar strategi.

Mot denna bakgrund har projektet Salmonella Pilot Gris under 2025 arbetat vidare med att utveckla hanteringen av salmonella inom svensk grisproduktion. Fokus har legat på rådgivning till lantbrukare, dialog med myndigheterna om hur övervakningen ska utformas samt hur förändringarna ska kommuniceras och förankras hos alla berörda aktörer.

Projektet har bedrivits i nära samverkan mellan djurhälsoorganisationerna, myndigheter och andra delar av animalieproduktionen, såsom motsvarande pilotprojekt för mjölk- och nötkött. En viktig utgångspunkt har varit att förändringar måste ske stegvis, transparent och med tydlig dialog. Detta för att skapa trygghet i en fråga som har stor betydelse, både ekonomiskt och emotionellt, för lantbrukarna.

Resultat och Diskussion

Utveckling av rådgivning på gårdsnivå

Under 2025 har vidareutvecklingen av ett rådgivningskoncept för gårdar som berörs av salmonellaövervakningen fortsatt. En checklista har testats praktiskt på gårdar och justerats utifrån erfarenheter från både veterinärer och djurägare. Syftet är att rådgivningen ska vara lätt att förstå, vara praktiskt användbar och anpassad till varje gårds förutsättningar.

Samtidigt har projektet identifierat flera utmaningar. Det saknas fortfarande tydliga regler för vilka krav och konsekvenser som ska gälla för besättningar som identifieras inom övervakningen. Detta skapar osäkerhet kring vad rådgivningen förväntas leda till och vilka åtgärder som är rimliga att kräva av lantbrukaren. En återkommande fråga är också vad som motiverar lantbrukare att vidta förebyggande åtgärder, särskilt när salmonella ofta inte orsakar synlig sjukdom hos djuren.

Övervakning och provtagning

Parallellt med rådgivningsarbetet har projektet följt och bidragit i diskussioner om hur provtagning på slakteri ska utformas i framtiden. Förslagen innebär förändringar jämfört med dagens system, vilket kan påverka vilka besättningar som faktiskt omfattas av övervakningen.

Arbetet med att utvärdera alternativa provtagningsmetoder, såsom vävnadsprover i stället för blodprov, har pausats under 2025. Tidigare resultat från 2024 visade att metoderna ännu inte ger jämförbara resultat mellan olika slakterier. En fortsättning planeras under 2026 i dialog med internationella aktörer.

Kommunikation, incitament och framtida vägval

En genomgående slutsats är att kommunikation och förankring är avgörande för att förändringsarbetet ska lyckas. Salmonellaarbetet har under lång tid varit en stark drivkraft bakom god biosäkerhet och hög anslutning till programmet Smittsäkrad Besättning Gris. Om ekonomiska incitament kopplade till detta försvagas finns en risk att både motivation och anslutningsgrad minskar.

Avslutningsvis kan betonas att en ny hantering av salmonella har stor potential att minska onödiga kostnader och psykisk belastning för enskilda djurägare, utan att äventyra Sveriges goda djurhälsoläge. För att lyckas krävs fortsatt dialog mellan myndigheter, näring och djurhälsoorganisationer samt ett gemensamt mål om att bevara det svenska mervärdet av trygg, hållbar och ansvarsfull livsmedelsproduktion.